

Шаховска игра моћи: Корејско полуострво и потенцијал за ескалацију

Богдан СТОЈАНОВИЋ¹

Апстракт: Рад истражује потенцијале за ескалацију сукоба на Корејском полуострву уз реалистичке теоријске поставке базирани на рационализму актера међународних односа. Кључна варијабла надметања на Корејском полуострву јесте нуклеарно оружје, које Северна Кореја већ поседује, док јужни сусед све интензивније и отвореније нагиње стварању сопственог нуклеарног арсенала. Преплитање америчког и кинеског спољног утицаја, уз покушаје вођења аутономне политике обе Кореје и сталне напетости између њих, утиче на стварање атмосфере налик опрезној шаховској игри моћи актера у региону. Главна хипотеза која се доказује гласи: Напетост односа између Северне и Јужне Кореје неће довести до директног оружаног сукоба због превисоких улога, али ће интензивирати кризу и намере Јужне Кореје да дође до нуклеарног оружја. Северна Кореја ће наставити са снажном антиамеричком реториком и промоцијом тестирања најновијих типова оружја, што ће последично довести до регионалне трке у наоружању са неповерљивим јужним суседом. Улога Сједињених Америчких Држава и Кине биће таква да зауздавају ирационалне пориве својих корејских савезника и спрече ескалацију сукоба до нивоа директног рата. Таква стратегија, иако спречава ратну ескалацију, не гарантује да исти неће подгревати кризе и подржавати „млађу браћу“ у међусобном надметању.

Кључне речи: Северна Кореја, Јужна Кореја, нуклеарно оружје, ескалација, САД, Кина, Источна Азија, шаховска игра.

Уводна разматрања

Изузетно комплексна политичко-безбедносна ситуација на Корејском полуострву је реликт, пре свега, хладноратовског ривалитета Сједињених Америчких Држава (САД) и Совјетског Савеза (СССР), који су пројектовали сопствену моћ кроз друге играче на геополитичкој шаховској

---

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд, научни сарадник, bogdan.stojanovic@diplomacy.bg.ac.rs, <https://orcid.org/0000-0002-9624-1516>.

Рад је настао у оквиру научноистраживачког пројекта „Србија и изазови у међународним односима 2024. године“, који финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије, а реализује Институт за међународну политику и привреду током 2024. године.

табли. Током биполарне расподеле моћи у међународном систему после Другог светског рата па до распада СССР-а постојала су два кључна играча (САД и СССР), док су остале државе региона источне Азије, у мањој или већој мери, биле продужена рука њиховог утицаја (Северна Кореја, Јужна Кореја, Кина и Јапан). Немогуће је разумети савремене односе две Кореје без знања о историјским ривалитетима „туђинаца“ на њиховој територији. Наследна диктатура у Северној Кореји вероватно је политички режим о чијој унутрашњој структури и динамици најмање знамо с обзиром на екстремну аутархичност и изолованост. Насупрот томе, Јужна Кореја је једна од најглобализованијих држава данашњице, умрежена западњачким моделом организације и испреплетана светским капиталистичким системом. Северна Кореја поседује нуклеарно оружје, док је јужни сусед под заштитом „америчког нуклеарног кишобрана“, са све мање вере да би у потенцијалном сукобу САД ризиковале нуклеарни напад на сопствену територију због очувања Сеула, Бусана или Инчона.

Распад СССР-а означио је промену односа снага на Корејском полуострву, а Северна Кореја остала је без свог деценијског комунистичког савезника. Перцепција о америчкој претњи оснажила је севернокорејске тежње да се домогне нуклеарног оружја као првокласног дефанзивног средства за одвраћање непријатеља. Базирано на премиси о минимуму рационалности држава у међународним односима, нуклеарно оружје слабијим државама даје додатну снагу и служи као изједначавач, подижући улоге јачег да нападне слабијег конвенционалним арсеналом (Стојановић 2013). Савремена прича о разједињеној корејској нацији, која је некада била уједињена, запатила се у обе Кореје, али са потпуно различитом визијом ко би био носилац поновног уједињења. Наметнута подела Корејског полуострва после Другог светског рата, из перспективе наследне диктатуре, мора бити прекинута ширењем Џуче (Juche) идеологије и комунизма на југ, док либерално-демократске елите у Јужној Кореји као једини модел поновног уједињења виде обарање комунистичког режима на северу. Стална безбедносна дилема и криза међусобног поверења стога доминирају односима две Кореје, од којих је једна нуклеарна сила.

Договорени оквир је потписан 1994. године између САД-а и Северне Кореје након избијања прве нуклеарне кризе годину дана раније (Agreed Framework 1994). Овим билатералним споразумом предвиђена је нормализација односа са Вашингтоном и међународна помоћ, уз обавезу напуштања севернокорејске амбиције да постане нуклеарна сила (Agreed Framework 1994). Исте године догодила се прва транзиција моћи у Северној Кореји, када је лидера Ким Ил Сунга (Kim Il-sung) наследио његов син Ким Џонг Ил (Kim Jong-il). Доласком Џорџа Буша (George W. Bush) на место америчког председника промењена је стратегија најмоћније државе према Северној Кореји, која је од 2002. уврштена у „осовину зла“ заједно

са Ираком и Ираном (Bush 2002). Нови амерички приступ директно је довео да страх од таргетирања, уместо да подстакне, превлада жељу за сарадњом у Северној Кореји, која је 2003. године напустила Споразум о неширењу нуклеарног оружја (Non-Proliferation Treaty) (Стојановић 2021, 143). Желећи да избегне судбину Ирака и осигура опстанак режима, Северна Кореја је убрзала нуклеарни програм и 2006. године постала нуклеарна сила. Нови мултилатерални оквир под покровитељством САД-а, Јужне Кореје, Русије, Кине и Јапана није дао резултате. Трећи и данас актуелни лидер у Северној Кореји, Ким Џонг Ун (Kim Jong-un), преузео је власт 2011. године и од тада појачава активности на развоју балистичких ракета, увећавању и усавршавању нуклеарног арсенала, све уз снажну антизападну реторику и претњу силом. Нуклеарно оружје није способно да одврати кризе, па чак ни конфликте ниског интензитета, али за сада успешно спречава ескалацију сукоба до нивоа директног оружаног сукоба између Северне Кореје, на једној, и Јужне Кореје (и савезника), на другој страни (Стојановић 2013). Без обзира на сталне напетости и кокетирања са екстремном реториком, извесно је да због варијабле нуклеарног оружја до понављања ратног сценарија с почетка педесетих година 20. века неће доћи. Рационалност лидера Северне Кореје до сада се показала постојаном, те претња нападом на Белу кућу не представља ништа више од лавежа пса који се храбри док тера уљеза из дворишта повлачећи се уназад.

Историја поделе, сукоба и прва нуклеарна криза

Јапанска колонизација Кореје у периоду 1910–1945. године оставила је дубок траг и ожилјак на корејском народу, који је након деценија понижења развио изразито радикалан национализам. Пораз Јапана у Другом светском рату доводи до поделе Кореје на две сфере утицаја (САД и СССР), и то по демаркационој линији 38. паралеле. Рат који се одиграо у периоду 1950–1953. године, осим огромних жртава на обе стране, није променио статус на терену, па је успостављена демилитаризована зона и *status quo ante bellum* на Корејском полуострву. Такође је успостављена и криза поверења, која непрестано траје до данас. Непостојање врховног ауторитета у анархичном међународном систему чини да се државе ослањају на принцип самопомоћи (self-help) у тежњи за опстанком (Waltz 2002). Руководећи се овим принципом, Северна Кореја је покренула сопствени програм нуклеарног наоружавања још касних педесетих година 20. века. Јужна Кореја се ослањала на америчко проширено одвраћање и нуклеарне бојеве главе распоређене на њеној територији све до 1991. године када су коначно повучене (Oberdorfer 1991). У нуклеарном постројењу Јонгбјон (Yongbyon) у Северној Кореји 1964. године, уз помоћ Совјета, покренут је први нуклеарни реактор (NTI 2018). Без обзира на

почетну совјетску помоћ при изградњи реактора, Северна Кореја је претежно до нуклеарног оружја стигла самостално и сопственим капацитетима. Када је Кина тестирао своју нуклеарну бомбу 1964. године, Ким Ил Сунг је наишао на одбијање Мао Цедунга (Мао Zedong) приликом молбе за експертску помоћ Кине, након чега су се односи две државе краткорочно погоршали (NPI 2018). Совјетски Савез такође није благонаклоно гледао на севернокорејске нуклеарне амбиције и совјетско-севернокорејски односи су били на јако ниском нивоу током седамдесетих година, док су САД током Никсоновог мандата дале подршку Јапану за нуклеаризацију. „САД ће разумети уколико Јапан одлучи да постане нуклеарна сила“ (Szalontai and Radchenko 2014, 7).

Крајем 1985. године Северна Кореја је приступила Споразуму о неширењу нуклеарног оружја, под условом да јој СССР помогне у изградњи нуклеарне електране. Читав период Хладног рата обележен је стратегијом врдања Северне Кореје у жељи за постизањем статуса нуклеарне силе (Стојановић 2021, 78). У том контексту, она је слала молбе за експертску помоћ комунистичким савезницима (СССР и Кини), прихватао компромисе попут приступања међународном режиму непролиферације, док је све време прикривено или јавно, у зависности од жељене политичке поруке, радила на изградњи нуклеарног оружја. Преломни моменат на путу нуклеаризације уследио је урушавањем Совјетског Савеза и замене биполарног система такозваним „униполарним моментом“ у коме су САД најдоминантнија сила света (Krauthammer 1990). Принцип самопомоћи ради опстанка диктаторског режима у Северној Кореји тада је достигао свој врхунац, а читаво полуострво увео у нову нуклеарну кризу. Почетком 1993. године Међународна агенција за атомску енергију (МААЕ) открила је да се Северна Кореја не придржава преузетих обавеза и да тајно развија нуклеарно оружје, након чега су у Пјонгјангу запретио напуштањем режима непролиферације, позивајући се на гарантовано право сваке суверене државе да напусти Споразум о неширењу нуклеарног оружја (NPT 1968, Article X). Након преговора, Северна Кореја је испословала билатерални Договорени оквир у Женеви са САД, пристајући да замрзне свој нуклеарни програм и демонтира графитне реакторе, док ће заузврат добити помоћ за изградњу лаководних реактора (Agreed Framework 1994). Као чин добре воље за нормализацију односа, САД су суспендовале предвиђене заједничке војне вежбе са Јужном Корејом, предвиђене за март 1993. године. Ради спровођења плана Договореног оквира, САД заједно са Јужном Корејом и Јапаном 1995. године оснивају Корејску развојну енергетску организацију (Korean Peninsula Energy Development Organization: КЕДО) у циљу изградње два лаководна реактора у Јонгбјону, а након чега би Северна Кореја требало да демонтира графитни реактор. КЕДО није испунио своју сврху и, након

друге нуклеарне кризе, коначно је угашен 2006. године када је Северна Кореја коначно постала чланица нуклеарног клуба. Помирљив дипломатски приступ администрације Била Клинтона у првој нуклеарној кризи остаје познат као „стратегија ангажовања“ наспрам дотадашње „*status quo* стратегије“.

Стратешки потези САД-а и друга нуклеарна криза

Претње Северне Кореје да ће обновити пун капацитет нуклеарног програма уколико КЕДО не испуни свој задатак довеле су до тога да, у жељи за дипломатским решењем и денуклеаризованог Корејског полуострва, Клинтонова администрација бива уцењена усред трајања „униполарног момента“. Нови севернокорејски лидер Ким Џонг Ил покренуо је политику „војска пре свега“, познату као „Сонгун“, која наглашава улогу војске у политичком и економском животу државе. Војска има приоритет у севернокорејском друштву као окосница комунистичког система, а нуклеарни програм чини језгро војне снаге. Ким Џонг Ил је у нуклеарном оружју видео три основне улоге. Прво, у новом непредвидљивом свету без Совјетског Савеза, нуклеарна бомба служи као дефанзивно средство одвраћања непријатеља комунизма од нападачких акција. Безбедносно претњу за Пјонгјанг чине Јужна Кореја, Јапан и посебно САД са својом седмом флотом у Јапанском мору. Друго, нуклеарна карта служи као дипломатско средство у добијању економских бенефита, међународне помоћи или повољније преговарачке позиције. Треће, нуклеарно оружје служи у пропагандне сврхе за консолидацију унутрашње снаге режима базираног на принципу „војска пре свега“.

САД су се током Хладног рата према Северној Кореји односиле комбинованом стратегијом задржавања и изолације. То је значило задржавање ширења комунизма преко 38. паралеле уз држање северног дела изолованим под претњом силе. САД су са ове релативно пасивне, *status quo* стратегије, након избијања прве нуклеарне кризе прешле на стратегију ангажовања, која се базирала на дипломатском приступу „храна за нуклеарке“ (food for nukers). Премиса Клинтонове администрације утемељена је на виђењу Северне Кореје као недовољно јаком да нашкоди САД-у, па се не би никада усудила на превентивни напад, с обзиром на гарантовани пораз у одмазди Вашингтона (Cha and Kang 2005). САД-у стога не би требало војно наметати решења јер је далеко скупље него дипломатским путем задржати амбиције Северне Кореје. Суштина овог приступа јесте да се Северној Кореји може веровати. Међутим, долазак Џорџа Буша Млађег на власт наглавачке мења стратегију ангажовања у смеру да се Северној Кореји не може веровати и да је она и те како способна војно нашкодити интересима САД-а (Cha and Kang 2005). На другој страни,

чини се да у Северној Кореји ни у једном моменту нису веровали у искрене намере САД-а, посебно због промена у руководству и приступу решавања глобалних проблема. Испоставиће се да су и једни и други били у праву. Северна Кореја што није веровала у континуитет америчког дипломатског приступа који је пао у воду са Бушовим сврставањем Северне Кореје у „осовину зла“, а САД што током Бушове администрације нису веровале да ће Северна Кореја напустити нуклеарни програм због пар милијарди долара помоћи. Северна Кореја је заправо куповала драгоцену време да би дошла до статуса нуклеарне силе, који једини гарантује опстанак режима као таквог.

Бушова доктрина усваја агресивну стратегију према тзв. „одметничким“ државама (rogue states) у које сврстава и Северну Кореју, што покреће другу нуклеарну кризу. САД су желеле да кроз снажну мрежу савезника (Јапан и Јужну Кореју), санкције и контролу мора минимизирају севернокорејску претњу и доведу до пада режима. Након што су САД нападнуте на својој територији 11. септембра 2001. године, „јастребови“ преузимају потпуну доминацију у америчком виђењу Северне Кореје. Међутим, америчка заузетост акцијама у Авганистану и Ираку највероватније је обезбедила довољно времена да Северна Кореја уђе у нуклеарни клуб и тиме спречи амерички напад. У свом познатом говору из 2002. године, Буш наглашава да је за наредне године приоритет разоружање „осовине зла“, оличене у Ирану, Ираку и Северној Кореји, који теже оружју за масовно уништење (Bush 2002). Тензије су већ почетком 2003. године довеле до севернокорејског напуштања Споразума о неширењу нуклеарног наоружања и наставка војног нуклеарног програма интензитетом који није виђен раније. У августу 2003. године почиње прва рунда мултилатералних преговора пет држава (САД, Русија, Кина, Јапан, Јужна Кореја) са Северном Корејом (Six-Party Talks) о решавању друге нуклеарне кризе и демонтажу севернокорејског нуклеарног програма. На другој страни, Северна Кореја је тражила формалне гаранције САД-а о ненападању, још помоћи и економске бенефите. Кина је била у страху од потенцијалног „мора“ избеглица уколико би дошло до колапса Северне Кореје. САД су пре сваког уступка инсистирале на „комплетном, верификованом и неповратном демонтажу“ нуклеарног програма (CVID – complete, verifiable and irreversible dismantlement), док је Северна Кореја пре демонтажа захтевала „комплетно, верификовано и неповратно“ одбацивање непријатељске политике према њој. Јапан је, као и САД, захтевао унилатералну гаранцију о денуклеаризацији, док је приступ Јужне Кореје, Русије и Кине био помирљивији уз давање економских погодности које би охрабриле кораке ка денуклеаризацији. Преговори нису дали много резултата, већ су у крајњој линији довели до тестирања прве севернокорејске нуклеарне бомбе 2006. године и

избацивања свих инспектора МААЕ из те државе. Тактика Северне Кореје укључивала је учешће у преговорима уз изразе добре воље да демонтира програм како би добила на времену, док је истовремено прикривено радила на истом и припремала свој први нуклеарни тест. Од 2006. до 2017. године Северна Кореја је спровела шест нуклеарних тестова уз процене да данас поседује најмање 30 спремних нуклеарних бојевих глава и материјал да у кратком року склопи још 50 до 70 комада (АСА 2024). Последња транзиција моћи у Северној Кореји десила се 2011. године када је Ким Џонг Ун наследио свог оца Ким Џонг Ила, а када су западни савезници веровали да ће се отворити нови простор за дијалог. У фебруару 2012. године Вашингтон је склопио билатерални споразум са Пјонгјангом да обезбеди помоћ у храни у замену за демонтирање нуклеарног програма (NTI 2018). Нови лидер није имао стварну намеру да одустане од нуклеарног програма, већ да користећи дипломатску моћ нуклеарки, искамчи међународну помоћ. Тестирања нуклеарног оружја и балистичких ракета достигла су кулминацију управо у време владавине младог Уна.

Долазак Доналда Трампа (Donald Trump) на место председника САД-а означио је нове покушаје преговора. Трамп се са Уном састао чак три пута у периоду 2018–2019. године (у Сингапуру, Ханоју и демилитаризованој зони) и постао први амерички председник који је прешао демаркациону линију између Јужне и Северне Кореје, успостављене још 1953. године (Lederman and Nichols 2019). Трамп је понудио повлачење дела санкција према Северној Кореји у замену за демонтирање целокупне плутонијумске и уранијумске инфраструктуре. То би заправо значило да САД *de facto* признају нуклеарни статус Северне Кореје, али лимитирају његов потенцијал задржавањем на релативно скромном нивоу (око 30 комада). Без обзира на позитивне реакције у Јужној Кореји, Кини и Јапану, три самита Трамп–Ун нису променили стање на терену. Током међукорејског самита у априлу 2018. године, Ким Џонг Ун и јужнокорејски председник Мун Џае Ин (Moon Jae-in) потписали су Панмунџомску декларацију о заједничким напорима уз подршку САД-а и Кине да примирје прерасте у трајни мир између две Кореје. Међутим, у новембру 2023. године, након лансирања севернокорејског шпијунског сателита, Јужна Кореја је делимично укинула постигнути споразум из 2018. године, док је Северна Кореја трајно напустила споразум као одговор на потез јужног суседа (Le Monde 2023). Током 2024. године у Јонгбјону би требало да почне са радом и нови реактор за производњу плутонијума, што ће увећати капацитете за производњу више нуклеарних бојевих глава (Hyung-Jin 2023). Последњи покушај за смиривање тензија на корејском полуострву није дао резултат, а почетак рата у Украјини померио је фокус САД-а и Русије на исток Европе. Испоставиће се да је Ким Џонг Ун у геополитичкој шаховској игри сачувао најважније фигуре.

Кимов гамбит и ратна реторика у циљу опстанка режима

У првој половини 2022. године Северна Кореја интензивира тестирања балистичких и крстарећих ракета, због чега су САД предложиле поштравање међународних санкција према тој земљи. Кина и Русија су успешно блокирале америчку резолуцију о санкцијама Северној Кореји у Савету безбедности УН, чиме су демонстрирале заједнички наступ према ситуацији на Корејском полуострву. Ким је наставио са тестирањима у јуну 2022. године испаливши чак осам балистичких пројектила према Јапанском мору. Током читаве 2022. године Северна Кореја је испалила чак 68 балистичка пројектила, укључујући интерконтиненталне балистичке ракете на само 200 км од јапанске обале, што је чак десет пута више него током 2021. године. Тврдње америчких експерата да Северна Кореја располаже оперативним ракетама домета до 15.000 км, које могу да добаце до америчке обале, нису доказане, али уносе семе страха међу западним савезницима. Западни притисци и санкције према Пјонгјангу нису дали резултате, већ су само увећали ратне провокације кроз нове тестове наоружања и претње силом. Кина је држава способна да означи „црвену линију“ провоцирања и донекле дисциплинује „млађег брата“, али ту могућност перманентно користи као полугу у затегнутим односима са Западом, пре свега због оспоравања кинеске суверености над Тајваном. Јужнокорејски председник Јун Сукјул (Yoon Suk Yeol) још у октобру 2022. године истакао је забринутост да се Северна Кореја увелико припрема за седми тест нуклеарног наоружања (Johnson 2022). САД су истог месеца истакле да ће одговорити свим средствима (укључујући и нуклеарни одговор) на евентуалне севернокорејске нападе на Јужну Кореју и Јапан. Америчка политика тешко може довести до жељеног циља обарања севернокорејског режима, па је неопходно размислити о новој стратегији која би укључила прихватање реалности, уз задржавање претње према Киму уколико би покушао да се упусти у авантуру преласка демаркационе линије или напада на америчке савезнике.

Кина не посматра благонаклоно чињеницу да су САД ауторизовале 10 милијарди долара војне помоћи Тајвану за 2023. годину, што директно утиче на интензитет кинеске подршке антизападној политици Северне Кореје (Zengerle 2022). Процене америчких стручњака иду да би Кина већ између 2023. и најкасније 2027. године могла спровести напад на Тајван, док се у кинеским званичним документима не помињу намере у скором периоду већ само миленијумски циљ да до 2049. године постане „модерна, хармонична и социјалистичка држава“ спроведеног националног уједињења (инкорпорирање Тајвана) (Blanchette, Boland and McElwee 2023). Северна Кореја, користећи релативну растерећеност због рата у Украјини и кинеских интенција према Тајвану, максимално се усмерава на снажење

војних капацитета и тестирање свог ракетног наоружања. Према релевантним проценама, Северна Кореја тренутно располаже са око 30 нуклеарних бојевих глава и има материјал да направи још 50 до 70 комада, што би њихов нуклеарни арсенал маркирало на неких стотинак бојевих глава (АСА 2024). Најзначајнији тест током 2023. године десио се у априлу када је тестирана најнапреднија севернокорејска ракета на чврсто гориво „Хвасонг-18“, декларисаног домета од 15.000 км (Joo Kim and Ye Hee Lee 2023). Док је дипломатија у застоју, Ким Џонг Ун ће помпезним најавама савременог оружја вршити притисак и одвраћати колективни Запад од евентуалних непријатељских акција. За одвраћање је неопходна кредибилна претња, а осим успешних тестирања балистичких ракета званичници у Вашингтону и Сеулу сматрају да је Северна Кореја у потпуности спремна и за седми тест нуклеарног оружја.

Хвасонг-18 је вероватно једина севернокорејска ракета способна да добаци до америчког копна, иако многи сумњају у те декларисане потенцијале. Оно што је сигурно, јесте да би америчке базе у Јужној Кореји, Јапану и Гуаму могле бити угрожене од стране Северне Кореје. Кимов прворазредни циљ је очување сопственог режима и спречавање конвенционалног напада САД-а и савезника на севернокорејску територију. Јужна Кореја и Јапан развијају способности конвенционалног одвраћања Северне Кореје од напада, док су за нуклеарно одвраћање задужене САД. Севернокорејска ратна реторика, према појединим ауторима, укључује и стварне намере за евентуални превентивни нуклеарни напад на Јапан и Јужну Кореју ради онемогућавања њихових конвенционалних способности, док се стратешке интерконтиненталне балистичке ракете чувају у резерви ради спречавања америчке одмазде за напад (Narang 2014, 19–20). С обзиром на мањак информација о стратешким документима унутар Северне Кореје, закључци о стратегији ескалација-деескалација могу се спекулативно изводити. Логика да САД не би ризиковале напад на своје градове ради очувања Сеула или Токија има упориште и вероватно узрокује неповерење савезника у успех проширеног одвраћања. Према досадашњем искуству и перманентној реторици Пјонгјанга можемо и другачије закључити – да се Ким Џонг Ун не би усудио да први употреби нуклеарно оружје и да игра рационално. Ким Џонг Ун се понаша рационално, снижавајући праг употребе нуклеарног оружја ради одвраћања непријатеља и за сада то функционише. Међутим, шта ако погрешна одлука доведе до такозване ненамерне ескалације која прераста у нуклеарни рат? Проширено одређење појма ненамерне ескалације, који је развио Бери Поузен (Barry Posen) у контексту непланиране и нежељене ескалације конвенционалног у нуклеарни рат, можемо екстраполирати на нежељену и непланирану последицу уласка Северне Кореје у рат (последично нуклеарни) због погрешних процена (Копанџа 2023, 100). Заоштравање Кимове реторике

може изазвати војне одговоре Јужне Кореје, који би потом довели до севернокорејског напада и нуклеарног рата. Ипак, за то шанса није велика, и према Рандолфу Сиверсону (Randolph Siverson) и Мајклу Тенефосу (Michael Tennefos) „само“ 25%, и то у периоду од 1815. до 1965. године када је четвртина сукоба ескалирало и то без варијабле нуклеарног оружја у калкулацији (Копанџа 2023, 101). Анализирајући процесе и „игре оружјем“ на Корејском полуострву, можемо разликовати намерну (стратегија ескалација-деескалација) од ненамерне ескалације када је ескалација само нежељена последица лоше процењене ситуације. На Корејском полуострву, иако не са великом вероватноћом, постоји ризик за ненамерну ескалацију, јер војне активности САД-а, Јужне Кореје и Јапана у мирнодопско време могу бити протумачене од стране режима у Пјонгјангу као припрема за напад, што би довело до притиска „употреби или изгуби“ (use or lose). Такође, страх од америчког изненадног напада за декапитацију севернокорејског политичко-војног врха може бити увод у ескалацију. Смањење вероватноће ових и сличних сценарија омогућава стални канал комуникације и апстиненција од провоцирајућих потеза САД и савезника. Спуштање прага нуклеарне употребе на Корејском полуострву донекле подсећа на руско понашање у Украјини, а све у циљу одвраћања конвенционалног напада САД-а и њихових савезника (Стојановић 2023).

У геополитичким играма на Корејском полуострву, без обзира на заузетост ратом у Украјини, своју улогу има и Русија. Москва је заинтересована за луке у топлим морима Корејског полуострва за своју Пацифичку флоту и за пројекте енергетске и транспортне инфраструктуре који повезују североисточну Азију са Сибиrom. Северна Кореја је свесрдно бранила право Русије на војну интервенцију у Украјини, гласала против резолуције УН која осуђује руску инвазију и признала Доњецку и Луганску Републику као руске територије (Cha and Kim 2023). Као противуслугу, Русија је блокирала све резолуције УН-а против севернокорејских тестова балистичких ракета у 2022. и 2023. години и додатно осудила заједничке војне вежбе САД-а, Јужне Кореје и Јапана као чин провокације (Cha and Kim 2023). Руски министар одбране Сергеј Шојгу посетио је Северну Кореју у јулу 2023. године договарајући билатералну кооперацију у војној сфери (Cha and Kim 2023). У свом писму Ким Џонг Уну, руски председник Владимир Путин захвалио се Северној Кореји на „чврстој подршци специјалној војној операцији против Украјине и њеној солидарности са Русијом по кључним међународним питањима, наглашавајући заједничке интересе и одлучност да се супротстави политици западне групације“ (Cha and Kim 2023). Прво Ким Џонг Уново путовање у иностранство од 2019. године дошло је у септембру 2023. године када је посетио Русију и договорио са „другом Путином“ стратешку и тактичку сарадњу уз жеље да Русија оствари војну победу у Украјини (BBC 2023). Северна Кореја је у

априлу 2024. године наводно успешно тестирао своју прву хиперсоничну ракету (Bennett 2024). То су пројектили који лете изразито брзо, на ниским висинама, маневришу и готово су неухватљиви за противничке системе противваздушне одбране (Stojanović 2020, 158–161). Према војном врху Јужне Кореје, наводи о успешном тестирању таквог оружја у Северној Кореји су преувеличани, с циљем усађивања страха њеним непријатељима и према њиховим проценама ракета је прелетела само 600 км од планираних 3.000 до 5.000 км (Bennett 2024). Међутим, сви се слажу да Ким располаже кредибилном војном претњом.

Јужна Кореја и нуклеарне амбиције

Политика „сијања Сунца“ (sunshine policy) у Јужној Кореји представља свеобухватни покушај нормализације односа са северним суседом инициран 1998. године од стране председника Ким Деџунга (Kim Dae Jung). Она је укључивала отварање пруге преко демилитаризоване зоне, успостављање специјалне економске и индустријске зоне, као и дозволе бродова да праве међудржавне туристичке туре у омеђеним деловима (Warden 2008). Отопљавање односа није дуго трајало јер је у САД-у администрацију преузео Џорџ Буш Млађи, који је променио приступ од помирљивог ка казненом. Након пропалих покушаја Трампове администрације да трајно успостави мир на полуострву, чини се да је изградња поверења између две Кореје све удаљенија. Северна Кореја је у више наврата поновила спремност да превентивно употреби нуклеарно оружје уколико се осети угроженом. Последице овакве реторике из Пјонгјанга укључују све гласније заговарање развоја сопственог нуклеарног наоружања у Јужној Кореји, земљи која у технолошком, научном и финансијском смислу има капацитет за такав подухват. Јужна Кореја је лансирала свој први војни сателит из Калифорније, као одговор на претходно успешно лансирање севернокорејског војног шпијунског сателита 2023. године (Le Monde 2023). Сеул је суспендовао војни споразум о деескалацији са Северном Корејом из 2018. године и отпочео својеврсну свемирску трку са својим северним суседом јер је предвиђено лансирање још четири шпијунска сателита до 2025. године. Одговор Северне Кореје је уследио гомилањем војске и тешког наоружања на граници. Пјонгјанг је саопштио да ће Сеул бити сматран „потпуно одговорним у случају да дође до неповратног сукоба“ између две Кореје, чиме се ситуација на Корејском полуострву озбиљно заоштрила.

„Гвоздено“ савезништво између САД-а, Јапана и Јужне Кореје за сада остаје само у домену реторике, уз истовремено преиспитивање тог односа у Сеулу и Токију. За разлику од јапанског јачања конвенционалних капацитета, у Јужној Кореји се све више у јавности развија дебата о

стицању нуклеарног оружја (Chan-kyong 2022). У јануару 2023. године јужнокорејски председник Јун Сукјул јавно је истакао могућност да Јужна Кореја изгради сопствени нуклеарни арсенал или поново дозволи размештање америчких бојевих глава на својој територији, које су 1991. повучене у складу са декларацијом о денуклеаризованом Корејском полуострву (Oberdorfer 1991). Иако је касније истакао посвећеност режиму непролиферације, уз снажну веру у проширено одвраћање у усвојеној Вашингтонској декларацији у априлу 2023. године, дух из боце је већ пуштен (Washington Declaration 2023). Вашингтонска декларација је требало да буде одговор на јужнокорејску забринутост у вези функционисања проширеног одвраћања САД-а и да ојача сарадњу укључивањем Јужне Кореје у „дубље, кооперативно доношење одлука о нуклеарном одвраћању, кроз побољшани дијалог и размену информација“ (Washington Declaration 2023). САД су покушале пријатељском реториком и симулирањем нуклеарног одлучивања у Сеулу да разубере Сукјула од авантуристичких потеза, али делује да је прича о нуклеаризацији узела маха, јер више од 70% становника у Јужној Кореји подржава изградњу нуклеарног оружја (Washington Declaration 2023).

Неповерење у проширено одвраћање није новина јер се још током ауторитарне владавине Парка Чангхија (Park Chung-hee) развила жеља за сопственим нуклеарним оружјем. Никсонова триангуларна дипломатија, Гуам доктрина о смањењу војног уплива у Азији и приближавање Кини праћена је повлачењем великог броја војника из Јужне Кореје, што је изазвало забринутост и подгрејало сумњу у амерички нуклеарни кишобран (Seung-young 2001). Парк је 1971. године покренуо програм нуклеарног оружја, а главна институција за његово спровођење био је Комитет за развој наоружања (Weapons Exploitation Committee – WEC), док је Корејски институт за истраживање атомске енергије (Korea Atomic Energy Research Institute – KAERI) био надлежан за репроцесирање плутонијума (Seung-young 2001). Одговор САД-а био је снажан јер су блокирале кредите Јужној Кореји, суспендовале сарадњу у цивилној нуклеарној технологији и чак претиле раскидањем савезничког односа уколико се настави пут ка бомби (Seung-young 2001). Зависност у безбедносном, политичком и економском смислу натерала је Сеул да одустане од програма нуклеарног оружја, а дефинитивни раскид са том идејом направио је Чун Духван (Chun Doo-hwan), који је дошао после Парка и био наклоњенији бескомпромисном везивању за Вашингтон. Историјско одустајање Јужне Кореје од нуклеарног оружја не гарантује трајну неповратност тог процеса. Постоји веровање међу стручњацима у Јужној Кореји да би нуклеарно оружје под контролом Сеула направило притисак на Кину да игра активнију улогу у зауздавању Северне Кореје (Chan-kyong 2022). Утицај Пекинга додатно компликује дебату о

нуклеарној политици, јер је Кина била кључна у подршци Кимовом режиму и његовим нуклеарним и ракетним пројектима, макар и као пасивни посматрач. Јужнокорејска јавност такође идентификује Кину као озбиљну претњу њиховој земљи у наредној деценији, па се јужнокорејска политика све више прилагођава америчкој индопацифичкој стратегији. Чврсти односи Јужне Кореје са Сједињеним Државама били су критични у америчким претходним покушајима ограничавања јужнокорејског капацитета да добије нуклеарно оружје. Сеул данас размишља о нуклеарној опцији коју би лако могао да приушти, с обзиром на своје значајне економске и научне могућности. Спремност Сеула да добије нуклеарно оружје уграђена је у Вашингтонску декларацију, а САД би у блиској будућности могле да дају бар прећутну подршку за такав подухват. Претпоставка да би Сеул стицањем нуклеарног арсенала Северну Кореју учинио мање војно авантуристичком и да би се чак могао користити као монета за преговарање за мотивисање севернокорејске денуклеаризације, може послужити као алиби за америчко „жмурење“.

Кина између чекића и наковња

Односи Кине и Северне Кореје су кроз историју били пуни успона и падова, а кинеска позиција према нуклеарном суседу историјски је базирана на два основна циља. Прво – очување мира и стабилности у североисточној Азији. Друго – денуклеаризацију Корејског полуострва. Други циљ није испуњен, мада се Кина у више наврата противила севернокорејском нуклеарном програму, није давала експертску помоћ, подстицала је преговоре о гашењу програма у периоду 2003–2009. године и чак подржала санкције према Пјонгјангу (Nichols 2023). Међутим, вишедеценијски сукоб између кинеског националног интереса да разоружа Северну Кореју и комунистичке емпатије према „млађем брату“, завршен је победом другог. Први циљ одржања мира и стабилности сада остаје примаран за Кину која се противи подстицању кризних ситуација на Корејском полуострву и потенцијално огромним проблемом избеглица на 1.200 км дугој граници са Северном Корејом. Однос Кине и Северне Кореје доживео је велики изазов 1992. године успостављањем дипломатских односа Пекинга и Сеула. Без обзира на све турбуленције, у Кини постоји перцепција да су САД најодговорније за нуклеарну кризу на Корејском полуострву. Комунистичка браћа из Пекинга саосећају са колегама из Пјонгјанга, тврдећи да невољност САД-а да уклони војску из Јужне Кореје после Корејског рата и велике војне вежбе са савезницима, нису оставиле избора Северној Кореји. Кина сматра да је кључ за решавање кризе управо у рукама САД-а и њихових савезника. У складу с тим, Кина је јавно подржала преговоре између Трампове администрације и Северне Кореје,

обезбедивши чак и ваздушни превоз за Кимов пут у Сингапур у јуну 2018. године (Zhou and Jeong-ho 2018). Пјонгјанг подржава Пекинг у питањима суверенитета над Хонг Конгом и Тајваном и дели антиамерички став у међународној политици (Minyoung Lee 2024). Потреси у међусобном односу десили су се 2017. године након севернокорејског теста интерконтиненталне балистичке ракете и потоњег убиства у Малезији Уновог полубрата Ким Џонг Нама који је био под кинеском заштитом (Bennett 2023). Кинески одговор био је прекид увоза севернокорејског угља, што је био снажан удар на економију Северне Кореје која се усудила да оптужи Кину „да игра како свирају САД“ (Bennett 2023). Општри захтеви Кине да Ким прекине са тестирањем балистичких ракета нису наишли на позитивну реакцију у Пјонгјангу, па се чини да је Пекинг одустао од даљег дисциплиновања након што је заострио сукоб са САД-ом.

Ким свакако тражи поузданог партнера у Кини, али можда још више у Русији чије активности у Украјини снажно подржава. Поређења ради, за прославу Дана примирја у Пјонгјангу, у јулу 2023. године, Кина је послала делегацију ниског нивоа што је посебно увредило Кима. На другој страни, однос са Русијом достигао је невиђене висине након Кимове посете Москви, састанка са Путином и посете министра спољних послова Русије Сергеја Лаврова Пјонгјангу (Cha and Kim 2023). У истом периоду, Северна Кореја је са Кином од дипломатских активности имала само размене посета заменика министра спољних послова две државе. Јаче повезивање са Русијом, као предводником антиимперијалног међународног миљеа, не значи да су уздрмане јаке везе са Кином, која је и даље највећи трговински партнер и политички најутицајнија држава на режим Ким Џонг Уна (Fong and Albert 2024). Можемо закључити да је савремени однос Кине и Северне Кореје комплексан, проткан хладноћом и повременим укорима „старијег брата“, али истовремено непољуљане снаге када су у питању спољни заједнички непријатељи, пре свега САД. Не заборавимо да је Северна Кореја једина држава света која има са Кином склопљен билатерални споразум о међусобној одбрани (Fong and Albert 2024).

Закључна разматрања

Политичко-безбедносне турбуленције на Корејском полуострву трају вековима, а врхунац је био у Корејском рату 1950–1953. године. Од тада је на снази формално примирје без трајно успостављеног мира између два дијаметрално супротна хладноратовска продукта – Северне и Јужне Кореје. Нуклеарна амбиција Северне Кореје испуњена је 2006. године када је тестирала прво нуклеарно оружје и узбуркала читав регион источне Азије. Покушаји међународног стопирања севернокорејског нуклеарног програма нису уродили плодом. САД су покушале са *status quo*

стратегијом, затим са помирљивом стратегијом ангажовања и на крају са агресивном стратегијом претњи „осовини зла“. Као идеолошки партнер режиму из Пјонгјанга, Кина није желела нову нуклеарну силу на својој граници, па је у више наврата заоштравала односе, чак подржала и санкције Северној Кореји, да би на крају прихватила реалност која није толико лоша док одржава мир и стабилност на полуострву. Упркос снажним санкцијама и сталним демонстрацијама конвенционалне војне моћи САД-а, Јапана и Јужне Кореје, севернокорејски режим није поклекао већ је развио и унапредио нуклеарне арсенале и ракетну технологију. Шири геополитички контекст ишао је на руку режиму Ким Џонг Уна, који попут шаховског велемајстора „жртвује“ мање важне фигуре и чува најважније адуте за најмање пат позицију у партији. Антиамеричка политика у Кини и Русији окренуле су те земље додатно ка Пјонгјангу, учврстивши савезништво са корејском диктатуром у борби против глобалног империјализма.

Јужна Кореја и Јапан, као најважнији амерички савезници у источној Азији, после сваког новог тестирања севернокорејског оружја, преиспитују функционалност проширеног одвраћања. Анархичност међународних односа тера државе да се ослањају на сопствене капацитете, па тако и Јужна Кореја, без обзира на снажну америчку подршку, стреми развијању самосталних нуклеарних капацитета. Подршку за то имају у јавном мњењу, а можда и у Вашингтону уколико се настави даље заоштравање у читавом региону. Перманентне кризе и ратна реторика иманентне су Корејском полуострву уз ниску вероватноћу да дође до намерне ескалације. Не би требало сумњати у минимум рационалности свих актера у игри, у којој је Ким јасно дао до знања да неће презати од нуклеарне одмазде. Снижавање прага употребе нуклеарног оружја корисно је из аспекта стратегије одвраћања, јер одбија конвенционални напад јачег противника, у овом случају САД-а и Јужне Кореје. Нешто већа вероватноћа јесте да дође до ненамерне ескалације због погрешних процена на једној или обе стране, где би Ким посегао за нуклеарним нападом. За спречавање сценарија ненамерне ескалације неопходно је да САД и савезници сведу војне провокације на минимум, како не би дошло до погрешне интерпретације у Пјонгјангу. Кина, такође, у овоме може имати значајну улогу медијатора и фактора снижавања напетости, јер је и у њеном првенственом интересу очување мира на Корејском полуострву.

Библиографија

[ACA] Arms Control Association. 2024. "Arms Control and Proliferation Profile". Accessed 16 February 2024. <https://www.armscontrol.org/factsheets/northkoreaprofile>.

- [Agreed Framework] Agreed Framework between the United States of America and the Democratic People's Republic of Korea. 1994. Signed by U.S. and DPRK, October 21. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/KP%20US_941021_Agreed%20Framework%20between%20the%20US%20and%20DPRK.pdf.
- [Bush] "Text of President Bush's 2002 State of the Union Address". 2002. *The Washington Post*. January 29. <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/onpolitics/transcripts/sou012902.htm>.
- BBC news. 2023. „Rusija i Severna Koreja: Prvi susret Putina i Kim Džonga Una posle četiri godine, moguća vojna saradnja, kaže ruski predsednik“, *BBC news* (na srpskom), 12 septembar. <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-66783354>.
- Bennett, Bruce. 2023. "North Korea and China Aren't the Allies You Think They Are", *RAND*, September 27. <https://www.rand.org/pubs/commentary/2023/09/north-korea-and-china-arent-the-allies-you-think-they.html>.
- Bennett, Bruce. 2024. "Did North Korea Really Test a Hypersonic Missile?", *RAND*, April 9. <https://www.rand.org/pubs/commentary/2024/04/did-north-korea-really-test-a-hypersonic-missile.html>.
- Blanchette, Jude, Briana Boland and Lily McElwee. 2023. "What is Beijing's Timeline for 'Reunification' with Taiwan?", *CSIS*, May 26. <https://interpret.csis.org/what-is-beijings-timeline-for-reunification-with-taiwan/>.
- Cha, Victor and Ellen Kim. 2023. "A Renewed Axis: Growing Military Cooperation Between North Korea and Russia", *Beyond Parallel* (CSIS), September 6. <https://beyondparallel.csis.org/a-renewed-axis-growing-military-cooperation-between-north-korea-and-russia/>.
- Cha, Victor, and David Kang. 2005. *Nuclear North Korea: A debate on engagement strategies*. New York: Columbia University Press.
- Chan-kyong, Park. 2022. "South Korea faces growing calls to reconsider nuclearisation to counter North threat", *South China Morning Post*, October 13. <https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3195800/south-korea-faces-growing-calls-reconsider-nuclearisation>.
- Fong, Clara and Eleanor Albert. 2024. "The China-North Korea Relationship", *Council on Foreign Relations*, March 7. <https://www.cfr.org/backgrounder/china-north-korea-relationship>.
- Hyung-Jin, Kim. 2023. "North Korea appears to be looking to make more bomb fuels at its main nuclear facility, experts say", *AP news*, December 22. <https://apnews.com/article/north-korea-nuclear-reactor-weapons-plutonium-grossi-116ac6ac235d6eb4c1d3bff53f030e74>.
- Johnson, Jesse. 2022. "South Korea's Yoon says preparations for seventh North Korean nuke test complete", *The Japan Times*, October 25. <https://>

- www.japantimes.co.jp/news/2022/10/25/asia-pacific/north-korea-nuclear-test-preparations-complete/.
- Joo Kim, Min and Michelle Ye Hee Lee. 2023. "North Korea's latest ballistic missile is its most powerful yet", *The Washington Post*, July 13. <https://www.washingtonpost.com/world/2023/07/13/north-korea-icbm-hwasong-18-missile/>.
- Копања, Михајло. 2023. „Ненамеран сукоб: овакав руско-украјински рат (заправо) нико није планирао“. У: *Рат у Украјини: оно што знамо и оно што не знамо*, уредили др Небојша Вуковић и др Михајло Копања, 97–111. Београд: Институт за међународну политику и привреду и Факултет безбедности.
- Krauthammer, Charles. 1990. "The Unipolar Moment". *Foreign Affairs* 70 (1): 23–33.
- Le Monde. 2023. "North Korea suspends military accord with South after satellite launch", *Le Monde*, November 23. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/11/23/north-korea-suspends-military-accord-with-south-after-satellite-launch_6280043_4.html.
- Lederman, Josh and Hans Nichols. 2019. "Trump meets Kim Jong Un, becomes first sitting U.S. president to step into North Korea", *NBC News*, June 30. <https://www.nbcnews.com/politics/donald-trump/trump-kim-jong-un-meet-dmz-n1025041>.
- Minyoung Lee, Rachel. 2024. "To do or not to do: Pyongyang's seventh nuclear test calculations", *Bulletin of the Atomic Scientists*, March 7. <https://thebulletin.org/premium/2024-03/to-do-or-not-to-do-pyongyangs-seventh-nuclear-test-calculations/>.
- Narang, Vipin. 2014. *Nuclear Strategy in the Modern Era: Reginal Powers and International Conflict*. Princeton: Princeton University Press.
- Nichols, Michelle. 2023. "China to G7, EU: We 'strictly' implement UN sanctions on North Korea", *Reuters*, July 24. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/china-g7-eu-we-strictly-implement-un-sanctions-north-korea-2023-07-24/>.
- [NPT] Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. 1968. United Nations. <https://disarmament.unoda.org/wmd/nuclear/npt/text/>.
- [NTI] Nuclear Threat Initiative. 2018. "North Korea Nuclear Overview". Accessed 12 January 2024. <https://www.nti.org/analysis/articles/north-korea-nuclear/>.
- O'Hanlon, Michael. 2020. "What Donald Trump should have done with North Korea – and what the next president should do", *Brookings*, September 3. <https://www.brookings.edu/articles/what-donald-trump-should-have-done-with-north-korea-and-what-the-next-president-should-do/>.

- Oberdorfer, Don. 1991. "U.S. Decides to Withdraw A-weapons from S. Korea", *The Washington Post*, October 18. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1991/10/19/us-decides-to-withdraw-a-weapons-from-s-korea/3759ee3f-e9bf-4944-bfdf-2f9ea727b546/>.
- Seung-young, Kim. 2001. "Security, Nationalism and the Pursuit of Nuclear Weapons and Missiles: The South Korean Case, 1970–1982". *Diplomacy & Statecraft*, 12 (4): 53–80.
- Stojanović, Bogdan. 2020. „Hipersonično oružje: poremećaj strateškog balansa ili nova trka u naoružanju?“. U: *Čovek, prostor, tehnologija, ideje: međunarodna bezbednost u tekućoj dekadi 21. veka*, uredili dr Vladimir Ajzenhamer i dr Nebojša Vuković, 155–177. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu.
- Стојановић, Богдан. 2013. „Преиспитивање теорије и праксе нуклеарног одвраћања“. *Национални интерес* 17 (2): 141–172.
- Стојановић, Богдан. 2021. *Теорија денуклеаризације: зашто државе прекидају програме нуклеарног наоружања?*. Београд: Институт за међународну политику и привреду.
- Стојановић, Богдан. 2023. „Употреба тактичког нуклеарног оружја у рату у Украјини: изгледи и перспективе“. U: *Рат у Украјини: оно што знамо и оно што не знамо*, уредили др Небојша Вуковић и др Михајло Копача, 181–194. Београд: Институт за међународну политику и привреду и Факултет безбедности.
- Szalontai, Balazs, and Sergey Radchenko. 2014. "North Korea's Efforts to Acquire Nuclear Technology and Nuclear Weapons: Evidence from Russian and Hungarian Archives". Woodrow Wilson International Center for Scholars, CWHIP, Working paper #53. https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/WP53_web_final.pdf.
- Waltz, Kenneth. 2002. "More is Better". In: *The Spread of Nuclear Weapons: A Debate Renewed*, edited by Scott Sagan and Kenneth Waltz, 3–46. 2nd ed., New York: W. W. Norton.
- Washington Declaration. 2023. Signed by the U.S. President Joseph Biden and President Yoon Suk Yeol of the Republic of Korea, April 26. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/04/26/washington-declaration-2/>.
- Worden, Robert. 2008. *North Korea: a country study*. Washington, D.C.: Library of Congress. <https://www.loc.gov/item/2008028547/>.
- Zengerle, Patricia. 2022. "U.S. military bill features up to \$10 billion to boost Taiwan", *Reuters*, December 8. <https://www.reuters.com/world/us/us-military-bill-features-up-10-billion-boost-taiwan-2022-12-07/>.

Zhou, Laura and Lee Jeong-ho. 2018. "Chinese President Xi Jinping says US, North Korea must build on Singapore summit, as Kim Jong-un returns to Beijing", *South China Morning Post*, June 19. <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2151520/chinese-president-xi-jinping-says-us-north-korea-must>.

Bogdan STOJANOVIĆ

**THE CHESS GAME OF POWER: THE KOREAN PENINSULA
AND THE POTENTIAL FOR ESCALATION**

Abstract: The paper explores the potential for conflict escalation on the Korean peninsula based on realistic theoretical assumptions and rationalism of international relations actors. A key variable in the competition on the Korean Peninsula is the nuclear weapon that North Korea already possesses, while the southern neighbor is increasingly and openly leaning towards creating its own nuclear arsenal. The intertwining of American and Chinese external influence with the attempts to lead an autonomous policy of both Koreas and the constant tension between them has the effect of creating an atmosphere similar to a careful chess game of power actors in the region. The main hypothesis to be proven is: Tension between North and South Korea will not lead to direct armed conflict due to the high stakes, but will intensify the crisis and the intentions of South Korea to obtain nuclear weapons. North Korea will continue its strong anti-American rhetoric and promote testing of the latest types of weapons, which will consequently lead to a regional arms race with its distrustful southern neighbor. The role of the United States of America and China will be to curb the irrational urges of their Korean allies and prevent the escalation of the conflict to the level of outright war. Although such a strategy prevents war escalation, it does not guarantee crises prevention and lack of support "younger brothers" in mutual competition.

Keywords: North Korea, South Korea, nuclear weapon, escalation, United States, China, East Asia, chess game.